

Apró hirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri beiktatása 16. vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állást keresőknek szavankint 13. vastagon szedett betűkből 20 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip utca 10. — Jelzés levelek kettős borítékban választyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. — Telefon. — Cégnekül levelezés.

FIATAL orvos vallásos házból nő-sülne. Fialat özvegy nincs kizárva. Levelek »Vájécé« jelige alatt a lap kiadóhivatalába intézendők.

SCHADCHEN legelőkelőbb házakban bevezetve, sikerrel közvetít »diszkréció« jeligére a kiadóba.

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasságközvetítő. Megbízásokat elfogad.

KÖZÉPKORU jobb nő, ki a háztartásban tökéletesen jártas, gyermekek gondozását érti, esetleg könnyebb beteget ápolna, csakis rituális házban. Schwarcz H.-né, VII. Dohány u. 77. fszt. 5.

EZUTON keresek ismeretség hiányában fiatal, csinos, vallásos leányom részére, jobb házból származó vallásos, volt talmudista fiatalembert, kinek biztos megélhetése van. Hozomány 3—4000-ig. Leveleket »Vallásos, jó férj« jeligére a kiadóba kér.

ÖZVEGYASSZONY ezton kéri a jó-szívű hittestvéreket, hogy leánya kiházásához bármily összeggel segítsék. Özv. Fischer Ferencné, Sashalom. Allami-telep, 13. épület ajtó 6. szám.

FELESEGÜL vennék 50—55 éves vallásos, gyermektelen özvegyet, némi vagyonnal. Jelige: »Szimpátia.«

OKLEVELES tanító ajánlkozik vidékre, polgári és középiskolai tanulók előkészítésére. Szives értesítéseket »Perfekt német és héber« jeligére.

KIZARÓLAG előkelő orthodox körökben házasságokat a legdiszkrétebben közvetít Schwarcz Gábor, Rákóczi-ut 80., földszint 5. (Keleti-pályaudvar közelében). Tel. József 378—69. — Elsőrangú külföldi összeköttetések.

TEXTIL szakmabeli jobb orthodox házból való fiatalember benősülést keres vallásos vidéki családnál. — »Szerény« jeligére.

MUNKAKÉPTELEN, nyomorék kezű zsidó asszony könyörög a hittestvérekhez, hogy segítsék adományokkal. Imádkozni fog jötevéért. — Adományt »54 éves« jelige alatt nyugtáz a kiadóhivatal.

ÁTUTAZÓKNAK szép nagy utcai szoba, fürdőszoba és telefonnal, — kedvezményes árban kiadó. Király utca 43—45. III. 22.

NÉGY apró gyermekkel, beteg, — munkánélküli zsidó ember ezton könyörög adományért, hogy családját az éhenhalástól megmentse. Steiner Adolf, Ujpest, Szent Gellért-utca 42.

IPAROSHOZ, vagy kereskedőhöz tanulónak ajánlkozik 4 polgárit végzett, szombattartó fiu. Schvarcz Ottó, Kispeszt, Jókai-u. 101.

SZIGORUAN vallásos zsidó ember ajánlkozik beteg-ápolásra, Gyermekek tanítását is vállalja. Cim: Friedmann Henrik, Miskolc, Széchenyi u. 91.

JÓ MEGJELENÉSŰ, jó családból való fiatalember, volt talmudista, aki rőfös, divatárú, és cipőszakmában jártas, állást keres szerény igényekkel. Esetleg más szakmában is. Előbbi működéséről jó bizonyítványokkal rendelkezik. »Szorgalmas megbízható« jeligére a kiadóba.

SZIKVIZGYÁR, új berendezéssel, jómenetelű, eladó, kedvező fizetési feltételek mellett. »Párnószó« jeligére a kiadóba.

FIATAL párhoz, gyermek mellé ajánlkozik orthodox leány. Cim a kiadóban.

JOBBS családból való, szorgalmas és megbízható, vallásos fiatalember, talmudista, aki utóbbi időben, mint házitanító működött, egyben üzletben is segített, állást keres. Jó bizonyítványokkal rendelkezik. »Hűségű 22« jeligére a kiadóba.

ZSIDÓ leány ajánlkozik szigoruan orthodox házba, házvezetőnőnek, magányos asszonyhoz, vagy házaspárhoz. Cim a kiadóban.

MEGBIZHATÓ, árva zsidóleány, ki edényüzletben volt alkalmazva, ugyszintén csomagolásnál, állást keres. Groszmann Regina, Király u. 87 szám, fszt. 12.

FÜSZERESSEGÉD, fiatal, felvételt, Weisz Mór, III. Ürömi u. 42.

TÖNKREMENT terménykereskedő keres raktárnoki, vagy melamed állást, »Talmid-chochom« jelige.

HALLÓ! FIGYELEM! Közeledik Purim! Elsőrangú, kacagtató purimspielök 1-től 6 pengőig. Nagy választék 1, 2, 3, 4, 5 felvonásos játékokban. Pénz előre küldendő. Meg nem felelőt cserélek. Utánvételt nem szállítok. Reich Béla tanító, Turistvándi, Szatmár m.

SZOMBATTARTÓ tanuló leányok fizetéssel felvétetnek. Vajda Nővérek, Akácfa u. 57.

SÍRKÖVEK minden kivételben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakab villanyerőre berendezett sírközemében Debrecen, Hunyadi-utca 14.

Rácz Ilona virágtermei
Bpest, VII., Király-u. 53.
Telefon: J.432—65.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.
Hoffmann és Társa könyvnyomda
VI. Próféta uca 7

Budapest, 1930. január 10.
5690. Tévész 10.

40 fillér

VI. évfolyam 2. szám.

אלגעמייןע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:

Groszberg Lipót ז"ל

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:

Groszberg Jenő

FRANKL ADOLF az orthodoxia felsőházi képviselője

...Ime, szolt az Örökkévaló, névvel hívtam Beczalélt. A szentírás eme igéjéből a talmudi hagyomány azt a megállapítást szüri le, hogy »alkalmas vezetőt a mennyei gondviselés jelöl ki« (párnósz tajv, hákodajs bórüch hü máchriz ólov beáczmaj. — Beróhajs 55.) Azzal a tudattal fogja Magyarország orthodox zsidósága tudomásul venni Frankl Adolf felsőházi taggá való választását, hogy gondviselés-szerű férfi fogja az orthodoxia delegátusainak szavazataiból kifolyólag képviselni a magyar orthodoxiát a magyar törvényhozás felsőházában. Az orthodox zsidóság közéletének szolgálatában odaadással, önzetlenséggel, kristályjellemmel kifejtett negyedszázados mult van mögötte. A szent cél érdekében betöltött napok mindegyike úgy szolt, mint ahogy a szentélyépítő Beczalélról mondták: »Isten szellemében cselekedtetél.« Frankl Adolf eddigi élete a vallásosság szentélyének építésében folyt le. E szentély szolgálatába állítja Frankl Adolfot új méltósága és ebből az alkalomból egyesül az ország zsidósága abban a kívánságban, hogy a dicső mult méltó módon folytatódjék még sok esztendőn át és Isten árnyékában eltöltött eddigi élet évszámait új, Isten kegyelméről s gondviseléséről, az orthodox zsidóság szent céljainak megvalósításáról szóló évrétegekkel gyarapodjanak.

A választás előkészítése

Az Orth. Központi Bizottság hétfőn ült össze tanácskozára a Központi Irodában, Frankl Adolf elnökön és Hartstein Lajos alelnökön kívül a köv. bizottsági tagok jelentek meg: Grünfeld Simon büd-szentmihályi, Strasser Salamon

debreceni és Rosenbaum Mózes kisvárdai főrabbi, továbbá óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger Lipót, Korein Dezső (Budapest), Bernfeld Sámuel (Debrecen), Schwartz Izidor (Győr), Mandula Mór (Miskolc), Steiner Vilmos (Pápa) Friedmann Herman (Mán-

lőjévé megválaszthatják. Mivel az idevonatkozó törvényes rendelkezés 3 jelölt jelölését írja elő, javasolja, hogy a bizottság a következő 3 jelöltet állítsa a keddi választás elé: 1) Frankl Adolf, 2.) Strasser Salamon debreceni főrabbi, 3) Rosenbaum Mózes kisvárdai főrabbi. A jelölés fölött a bizottság tagjai külön-külön, titkosan szavaztak le. A szavazás után felbontották a szavazó-cédulákat s megállapítást nyert, hogy a bizottság összes tagjai az alelnök által s annak sorrendjében felállított jelölteket kívánják jelölni a választásra. Hartstein alelnök csakhamar kijelenti az eredményt, hogy

a Központi Bizottság egyhangulag 1) Frankl Adolfot, 2) Strasser Salamon és 3) Rosenbaum Mózes főrabbiakat jelölte a felsőházi képviselőségre.

A választási aktus megnyitása

Kedden, a kora délelőtti órákban, sűrű rajokban vonultak fel a delegátusok az orth. hitközség székházába. ... Tiszteletreméltó arcok a budapesti uccákon: a vidéki főrabbi. A főváros izgatott sürgés forgásában kellemes feltűnést keltenek nyugodt járásukkal és disztíngváltságára valló megjelenésükkel. ... Lassanként megtelik a hitközség diszterme a hazai orthodox hitközségek rabbi és világi kiküldötteivel. Teljes számban jelentek meg, hogy az orthodoxia felsőházi képviselőjét megválasztsák.

Az elnöki asztalnál helyet foglalnak: Frankl Adolf, Hartstein Lajos, óbudai Freudiger Ábrahám, továbbá Strasser Salamon debreceni, Rosenbaum Mózes kisvárdai, Grünfeld Simon büd-szentmihályi,

Orth. kóser

Emmentáli sajt karikákban 80 kg.-ig és szalagvágással
Viktória kövér sajt 2—2 és fél kilogrammig
Trappista 1—1 és negyed kilogrammig
Dobozos emmentáli gyopár 6 adag; korona 6 adag

állandóan a legjobb minőségben kapható a

Viktória sajtgyárban, Ölbő, Vas m.

Készítményeink a tejtermékbírálatokon többszörösen első díjjal kitüntetve.

Hechser a sárvári orth. hitközség rabbiságától.

Kérjen árajánlatot!

Kohn Farkas csornai és Csillag Emánuel földesi főrabbi.
Pont fél 10 órakor nyitja meg Frankl Adolf elnök a választó-gyűlést a következő beszéddel:

**Főtisztelendő Főrabbi Urak!
Igen tisztelt Elektor Urak!**

Mély tisztelettel s testvéri szeretettel üdvözlöm Önöket s fogadják jóindulattal a שלום עליכם tradicionális köszöntését és áldását. Összejövetelünk célja ismeretes mindannyiuk előtt. A nekünk felejtethetetlen, megdicsőült Reich Koppel főrabbi elhalálozása folytán megüresedett orthodox felsőházi tagság betöltését kell a mai gyűlés alkalmából fogatosítani. A hazai törvényhozás ama intézkedése, amely a külön orthodox képviselést előírja, fordulópontra jelent felekezeti életében. Ezért az a aktus komolyságának tudatával kell a választást megejtenünk. Élni akarunk törvényadta jogunkkal s szem előtt tartjuk orthodoxiánk szent érdekét. Ha ilyen elhatározással indulunk neki a választásnak, akkor tevékenységünkben áldás és üdv fakad majd. Vajha bevalósulna ez alkalomból a szent íge: «vijihi najám... Isten boldogító kegyelme legyen rajtunk, kezünk munkáit szilárdítsa meg számunkra, kezünk munkáit tegye sikeressé.»

Az ájtatosságot keltő s szivrevható megnyitó után felkéri Hartstein Lajos ügyvezető alelnököt a gyűlés vezetésének folytatására.

Hartstein Lajos elsősorban pár pernyi szünetet ad az időközben megérkezett delegátusok elhelyezkedésére. Frankl Adolf közben elhagyja az üléstermet.

A szünet után emelkedik szószóra Hartstein Lajos ügyvezető alelnök.

Igen Tisztelt Főrabbi Urak és Elnök Urak!

Szeretettel köszöntjük az urakat, kik fáradságot nem kímélve eljöttek erre, az orthodoxiára nézve nagy horderejű választásra. Fontosnak tartom, hogy a delegátus urak ebben a kérdésben is azt az egységet tanúsítsák, amelyet a kívül az orthodoxiától megszokott és amely egyöntetűségnek köszönhető megbecsülését. Az egyhangú választást az idevonatkozó rendelet, amely 3 rabbi jelölését írja elő, kizárja, és ezért a Központi Bizottság

tegnapi jelölő ülésében 3 jelöltet állított fel s pedig első helyen Frankl Adolfot, mint a budapesti orthodox hitközség rabbiját, továbbá Strasser Salamon debreceni és Rosenbaum Mózes kisvárdai főrabbi urakat. Visszapillant a magyarországi zsidóság felsőházi képviselete törvényének alakulására: meg kell állapítani hogy a zsidóság képviselete eredetileg úgy volt kontemplálva, hogy az irodák mindenkor elnökei hivatalból lesznek kinevezve, de ez a javaslat bizonyos oldalról jövő intrikák folytán nem került törvénybe. Meg kell jegyezni, jelen esetben a minisztérium maga is Frankl Adolfot óhajtja az orthodoxia felsőházi képviselőjének. Az orthodox közvélemény pedig tudja, — hogy bár a jelöltek mindegyike megérdemli a felsőházi tagsággal való kitüntetését, — hogy az orthodox iroda elnöke az, aki a felsőházi képviseletéje által leginkább tehet hasznos szolgálatot az orthodoxiának s szintén Frankl Adolfot óhajtja ezen tisztségre. A szavazás titkosan folyik s mindenki a következő mintájú szavazólistán feltüntetett jelöltek egyikére szavazhat, a megjelölt módon.

Szavazó-lap

az orthodox izraelita hitfelekezet részéről kiküldendő felsőházi tagságra.

A Központi Bizottság által
jelölt rabbi:

Frankl Adolf
Budapest

Strasser Salamon
Debrecen

Rosenbaum Mózes
Kisvárdai

Szavazás módja:

A jelölt neve melletti kockába a minta szerinti jel irandó.

Szavazatszedő bizottság tagjait kijelölték: Rosenbaum Lipót tályai, Bródi nagykálló, Katzburg Miksa ózdi főrabbi, továbbá óbudai Freudiger, Ábrahám (Budapest), Németi Sándor (Nyiregyháza), ifj. Eisler Mór (Pápa). A jegyzőkönyv vezetésre dr. Deutsch Adolf igazgatót és dr. Reiner Imre jogtanácsost; a hitelesítésére óbudai Freudiger Ábrahám és Duschinsky Mihály rákospalotai főrabbit kéri fel Hartstein alelnök.

A szavazás

Tizenegy óra után vette kezdetét a szavazás, melynek zárórája délután háromra lett kitűzve. A szavazás példás rendben ment végbe; a delegátusok neveik felhívása után benyújtották megbízó leveleiket, erre kaptak egy-egy fenti szövegezésű szavazólapot és borítékot. A szavazólapot a teremben erre a célra felállított fiülkékben töltötték ki és borítékba zárva, az urnahelyezés céljából, a választás vezetőjének, Hartstein Lajosnak adták át.

Összesen 175 szavazatot adtak le

Délutáni fél négy órakor hirdette ki Hartstein Lajos választási elnök a választási eredményt:

A szavazatok közül 153-at Frankl Adolf kapott,

míg a debreceni főrabbi 11-en, a kisvárdai 10-en szavaztak. Egy szavazatot érvénytelenítettek. Az eredmény folytán az elnök

Frankl Adolfot a magyar orthodox zsidóság élethosszigan megválasztott felsőházi képviselőjének jelentette ki.

Az eredmény kihirdetését a közönség nagy lelkesedéssel fogadta és percekig ünnepelt a magyar orthodoxia kiváló vezérét és immár megválasztott felsőházi képviselőjét.

Hartstein alelnök indítványára egy héttagu küldöttség ment a megválasztottért. Időközben megjelent a teremben Dési Géza országgyűlési képviselő, kit lelkes óvációban részesítettek. Óriási lelkesedés és taps zúgott végig a termen, amikor Frankl Adolf a küldöttség élén megjelent.

Hartstein üdvözli Frankl Adolfot:

Méltóságos Uram! Tisztelettel jelentem, hogy a magyarországi orthodox zsidó hitfelekezet Méltóságodat felsőházi képviselőjének megválasztotta. Engedje

meg igen tisztelt elnököm, hogy ebből az alkalomból, úgy az itt összegyülekezettek, mint az egész hazai orthodoxia nevében legmelegebben üdvözlöm. A mint a szavazatok megoszlásából kitűnik, bátran kijelenthetem, hogy az egész orthodoxia mellett áll. Öntől, Méltóságos Uram, ki immár 25 éve áll felekezeti élén, nem várunk programot. Tudjuk mindnyájan, hogy áldásos működése emelte a hazai orthodoxiát a mai szilárd alapra s hogy új működési minőségében is minden tevékenykedése felekezeti üdvére lesz irányítva. Adja a Mindenható, hogy e díszes méltóságot mindnyájunk örömére, hosszú-hosszu időken át viselhesse

Frankl programbeszéde

Az ünnepélyes pillanat hatása alatt, mely megindultsággal kezd:

Főtisztelendő Főrabbi Urak!

Mélyen tisztelt Uram!

Engedjék meg, hogy a nagy kitüntetésért, melyben részesítettek, őszinte köszönetemet kifejezzem. Teljesen átérzem az ünnepélyes pillanat magasztosságát és a megválasztással járó felelősségérzetet. Mindenekelőtt a kegyelet érzésével lelkemben emlékezem meg a felsőházi képviseletben megboldogult elődömről, nagynevű főrabbinról, Reich Koppeltől z.l. Legyen szabad remélnünk, hogy az ő szeleme, mely örök időken fog élni közöttünk, bizonyára helyesléssel néz le a mennyekből a történetekre és fohászunk odairányul, hogy: »tehi nismoszaj ceruro biczrajr hachajim.«

És még egy másik visszaemlékezés. Közel 25 év előtt, amikor a magyar orthodoxia azon bizalmával kitüntetett, hogy az Iroda elnökévé választott, programomban kifejtettem, hogy: »Felekezeti érdekemben a jót, a helyest, az igazat, az üdvöst mindig keresni fogom; hogy megtalálom-e, azért felelősséget nem vállalhatok. De mögöttem

áll egy hatalmas tényező, amely az általam keresett ut megtalálásához segítségem lehet, ez a közösség érdeme וְנוֹת הַרְבִּים és a közösség imája תְּהִלָּתוֹ רַבִּים. Ugyanezt fejthetem ki most is, amidőn felekezeti e magas méltósággal kitüntetett. Kérem tehát mindannyiukat Uram, de főképp a főtisztelendő főrabbi urakat, foháskodjanak az Egek Urához, hogy az ő végtelen kegyét, a melyhez az orthodox közérdek וְנוֹת הַרְבִּים fűződik, meg ne vonja tőlem! Hogy negyedszázados működésem után programot nem várnak tőlem, az természetes, amint az is, hogy minden erőmmel azon leszek, hogy, mint az országgyűlés tagja is képviseljem felekezeti ügyét. Felesleges hangsúlyoznom továbbá, hogy minden ténykedéssel hazám szolgálatában állok. Örömmel állapítom meg, hogy a kongresszusi szervezettel és annak illusztris elnökével, báró Kohner kollégámmal, — amióta odaát autonómiánk elismertetett, — a legjobb viszony és megértés fejlődött ki, s amely jó viszony lehetővé tette, a közös felekezeti ügyekben az egyöntetű, együttes eljárást. Remélem, hogy e jó viszony a jövőben is fenn fog állni. Köszönetet mond Hartstein kollégájának működéséért, valamint Reiner dr.-nak és az Iroda többi személyzetének s végül kéri a felekezet összes tagjai részére az élet, a családi boldogság, s a megélhetés áldását בְּבֵית חַיִּים מוֹנִים, O m e n.

Dési Géza üdvözlőbeszéde

Frankl Adolfot beszéde befejeztével lelkesen ünnepelték s meleg szívélyességgel köszöntötték a debreceni és kisvárdai főrabbi. Ezután közkívánatra szószóra emelkedett Dési, az illusztris képviselő:

Méltóságos Felsőházi Tag Ur,
Főtisztelendő Főrabbi Urak!
Mélyen Tisztelt Uram!

Méltóztassanak megengedni, hogy amint a mi méltóságos urunk beszédét visszaemlékezés-

Ceres-ételszir

a szokott kiváló minőségű orth. ségben minden fűszer, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—91, 92, 93, 94.

sel kezdte, ugyanugy én is gyermekkori reminiscenciákkal kezdem beszédemet. S ha visszaemlékezem, a szájak önkéntelenül is Nagyvárad szülővárosomba vezetnek vissza, hol én és méltóságod a Kolozsvári-uccai orthodox templomban egy Landesberggel, egy Fuchs Mórral, a Franklokkal együtt imádkoztunk együtt reménykedtünk s együtt csalódtunk. Általában, a mikor a zsidó fiu hazuról elindul, nem tudja, hová megy, a sors tengerének hullámai hová sodorják, de mindig haza gondol. Én is ifjkoromban sok helyen jártam, hidegben, melegben, jóban, rosszban de mi tartotta bennem a lelket: a templom, a szülői vallásos nevelés, a hazai orthodoxia tüzes fátyla. A sors az embert hányja-veti, ide-oda dobja; a lelket csak a vallásához való ragaszkodás tartja meg. Én valóban büszke vagyok, hogy egy nagyvárad-i nemes családot méltóztattak felemelni erre a méltóságra. Hartstein alelnök ur szavaiból kiindulva, helyesnek tartom, hogy a választás nem volt egyhangú, amint erre példát találok a szánhedrin-nál is, hogy itéletük csakis akkor volt helyes, ha a törvényszék tagjainak állásfoglalása nem volt egyhangú. Az egyhangú megválasztás az talán a nemtörődomség jele lett volna; a választás megmutatta, hogy a kiváló orthodox rabbi-karban más is méltó erre a kitüntetésre, sőt nagyon sokan, olya-

RADION

egy maga mos!

Gyártja: **HUTTER JÓZSEF**

Szappangyár — Olajipar részvénytársaság

Telefon: József 461—94.

VII. Erzsébet-körút 6. sz.

nok is, akik nem voltak jelölve, szintén méltók arra. De az impozáns többség megmutatta, ki mellett áll az orthodox zsidóság! Ebben az ünnepélyes pillanatban őszinte szimpátiával felajánlom továbbra is szolgálataimat, úgy a felsőházi tagnak, mint az egész orthodoxiának: a zsidóság e nagyszerű, fenkolt és magasztos rétegének! Kívánom, hogy a sok könnyt és bubánatot, mely az utóbbi évtizedben a felekezethez érte, öröm és ujjongás váltsa fel s hogy az önkörményekéi éljenek majd egy, az önkörményénél szebb életet...

A gyűlés vége

Dési Géza pompás beszédét s az orthodoxiával szemben kifejezésre juttatott nagy rokonszenvét a közönség határtalan éljenzéssel honorálta. Ezután a gyűlés Hartstein alelnök rövid záróbeszédével, az új felsőházi tag hosszas életével, esti fél 6 órakor véget ért.

Életrajzi adatok

A magyar orthodoxia új felsőházi tagja 1859-ben született Debrecenben; tanulmányait a nagyváradi és pozsonyi jesivákon végezte ahol rabbi-diplomát is nyert. Már mint böcher felajánlottak neki egy igen jól dotált rabbi-állást, amit azonban nem fogadott el. Családja a múlt században több előkelő, jeles férfit ajándékozott a zsidóságnak. Nősülése után folytatta tanulmányait, az ő saját beszámolóiban, melyben, szefiorimok tekintetében Magyarország legzadagabb könyvtára létezik. Zsidó tudásával párosuló intelligenciája, magasfokú világi műveltsége, idegen nyelvek ismerete, közismert. Mint háztulajdonos, Frankl fővárosi virilista, 1886 óta fejt ki a Szentföld mélyes szeretetétől áthatott, áldásos működést, a palesztinai segélyezés körül; 27 év óta »pokid veamarkok-ja a jeruzsálemi Kajlelnak, 1900-ban az Iroda (akkor »Durchführungs Kommission») alelnökévé választották meg, amely tisztséget azonban nem vállalta. 1904 körül élénken vett részt megboldogult Groszberg Lipóttal z. l. együtt az akkori u. n. »31-es bizottság» munkálataiban, mely bizottság az orthodox szervezet alapszabályainak kiegészítésén dolgozott. Am nem sikerült neki az összes javítási ajánlataival kereszttuljutni, amint általában Nagymagyarország idejében, természetesen sokkal nehezebb volt az orthodoxia adminisztrálása, mint most, a kis országban. Ennek dacára egyhangulag választotta meg, 1905. március

1-én (5665. Adar I. 24-én) Nagymagyarország orthodox hitközségeinek, több mint 500 delegátusa, a Központi Iroda elnökévé, mely auktussal új, áldásos fejezet kezdődött a hazai orthodoxia életében.

Amikor Reich Koppel z. c. l. elhunytával a magyar orthodoxia részére törvényileg biztosított felsőházi tagnak megüresedett, Franklnak éreznie kellett a biblia szavának önmagán való beteljesülését »né chool jisroel olechó, feléd vannak irányítva Jisroel szemek, mert mi helyt felvetődött az utódlás kérdése, egyöntetű volt a meggyőződés, hogy csak Frankl lehet a felsőházi képviselője az orthodoxiának. E közvéleménynek legelőször

Az Országos Képviselői Összeállítás Választása

Szerdán délelőtt 10 órakor nyitja meg a választógyűlést Frankl Adolf elnök. Üdvözlő bevezetése után jelenti, hogy az 1923-ban választott 100-as bizottság mandátuma lejárt és a minisztérium mára tűzte ki a jelölést és holnapra a választást.

Hartstein alelnök ismerteti a választásra vonatkozó ügyrendet, melynek értelmében egy 10 rabbiól és 11 világi tagból álló jelölő bizottság végzi a világi képviselők jelölését: a (10 póttaggal együtt) 70 világi tagságra 135 személyt kell jelölni, míg a 40 rendes- és 5 pót-rabbi-tagságra a rabbi gyűlése 45 tagot jelöl.

A jelölések

A megválasztott jelölőbizottság azután hozzáfogott a jelölés munkájához mely aktus késő estéig húzódott el. A jelöltek névsora a következő:

A százas bizottság rabbi jelöltjei

Rendes tagok:

Strasser Salamon Debrecen, Kohn Farkas Csorna, Rosenbaum Mózes Kisvárd, Bródy Emánuel Nagykálló, Sussmann Viktor Budapest, Teitelbaum Naftali Nyirbátor, Snyders Bernát Győr, Silberstein Áron Beled, Csillag Emánuel Földes, Rosenberg Ignác Hajduhadház, Groszmann M. Lajos Hejőcsaba, Jungreis Izidor Mezőkövesd, Vorhand Mózes Makó, Austerlitz Sámuel Miskolc, Grünwald

Németi Sándor nyiregyházi orthodox hitközségi elnök adott kifejezést a »Zsidó Ujság« hasábjain, amelyekről azután a kérdés le nem került. Minden erre vonatkozó közleményünk — post festa el lehet árulni, — sokféle, az ország minden vidékről érkezett véleménynyilvánítás visszhangja vagy korrekurája volt. A gondviselés akarata volt, hogy ő, ki ifjú korában nem akarta magára venni a »rabbiág igáját«, hetvenéves korában lett rabbi. A budapesti orthodox hitközség rabbi-választását kénytelen volt magára nézve kötelezőnek elismerni, rabbi-vá lett s január 7-én »kijmű« megpecsételték azt, »m á seki bli ke vá r«, amit hónapok óta a »Zsidó Ujság«-ból is tudott minden orthodox zsidó.

József, Nyirvaja, Wieder, Schulem Nyiregyháza, Friedländer Hermann Olaszliszka, Szoffer Simon Paks, Meisels Dávid Sátoraljauhely, Pollák S. Soltvadkert, Rosenbaum Lipót Tállya, Rosenberg Saul Ujfehértó, Katzborg Miksa Ózd, Löblovits Bernát Kiskőrös, Halpert Salamon Hajdunánás, Lichtenstein Kisziel Balkány, Fried Menyhért Balmazújváros, Blum Ben Zion Berettyóújfalú, Pressburger Áron Bonyhád, Kohn Hermann Derecske, Jungreis Antal Gyöngyös, Neumann N. Nagyecsigánd, Lemberger Emánuel Tiszapolgár, Teitelbaum Hermann Putnok, Weisz Simon Simonyi, Breuer Bernát Tab, Szoffer A. Jakab Tét, Kohn Eliás Vásárosnamény, Goldberger Gerson Tiszabercel, Strausz Ábrahám Püspökladány.

Csodaszép

parókák!

Tartós ondulás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Bpest, Andrásy-ut 19.
Telefon: Lipót 999—10.

Póttagok:

Teitelbaum Dávid Nagyecsed, Goitein S. Salamon Hőgyész, Deutsch Jenő Abaujszántó, Lövy Emánuel Nyir-tass, Strasser Sámuel Tiszafüred.

Választás alá nem eső örökös disztagok:

Benedikt Márk Szombathely, Grünfeld Simon Búdszentmihály, Silberstein Jósua Vác, Schreiber Simon Eger, Winkler Lipót Mád.

A százas bizottság világi jelöltjei

Rendes tagok:

Óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger J. Lipót, Klein Márkus, Korein Dezső, Schlesinger Adolf dr. Deutsch Adolf Budapest, Grünwald Kálmán Békéscsaba, Berger Benő Beled, Szófer Mór Csorna, Bernfeld Sámuel, Krausz Mór, Blas Ede Debrecen, Friedmann Hermann Mándek, Spitzer Arnold, Schwartz Izidor Győr, Steiner Salamon Gyömrő, Németi Sándor Nyiregyháza, Zipszer Henrik Mád, Lefkovits Miksa Kisvárd, Mandula Mór Miskolc, Kecskeméti Izidor Kecskemét, Neumann Ede Mezőkövesd, Lefkovits Jenő Nyirbátor, Freund Lajos, Ungár Salamon Paks, Schwartz Ede Nyiregyháza, Steiner Vimos, Márton I. L. Pápa, Szófer Jenő Putnok, Lipschitz Adolf, Weinberger Izsák Sátoraljauhely, Feldmann Mór Miskolc, Kornitzer Salamon Szerencs, Frey Sámuel Szombathely, Rauchwenger Mór Salgótarján, Schwartz Adolf Sárvár, Fränkel Dezső, Tokaj, Gold Vilmos Várpalota, Schreiber W. Sámuel Budapest, Stern József Nyiregyháza, Fried Bernát Mád, óbudai Freudiger Dávid, Káhn Frankl Samu Budapest, Rubin Márton Sátoraljauhely, Weisz Miksa Balassagyarmat, Goldschmied Siegfried, Sopron, Fleischmann Izrael Kisvárd, Lefkovits József Nyirbátor, Rosenbaum Sámuel Kisvárd, Lieberman Zoltán Miskolc, Kohlmann József Csorna, Steiner Ede Szombathely, Flamm Ignác Tiszafüred, Paskusz Ignác Szombathely, Reiner Naftali Já-

**»MEINL
TEAKEVERÉKEI»**

nosháza, id. Dancziger József Sárospatak, Reiner Ármán Miskolc, Deutsch Manó Balassagyarmat, ifj. Eisler Mór Pápa, Ullmann Salamon Debrecen, Deutsch Géza Budapest, Fried Béni Nyirmada, Wertheimer Jakab Makó, Rosenfeld Jakab Kaba, Krausz Lázár Sárospatak, Blumenfeld Adolf Sátoraljauhely, Kepes Lajos Berettyóújfalú, dr. Deutsch Emil Budapest, Friedmann Sándor Tállya, Kaufmann Salamon Püspökladány, Horovitz Sámuel Hadház, Mandel Hermann Nagykálló, Róth Mór Gyöngyös, Glatstein Ignác Mezőcsát, Tannenbaum Viktor Putnok, Rubinstein Károly Balassagyarmat, Schléssinger Sámuel Szarvas, Krausz Márton Miskolc, Klein Márton Miskolc, Löw Wolf Sátoraljauhely, Schwartz Lajos Sárvár, Breuer Ignác Sopron, Klein Ignác Debrecen, Guttmann Salamon Szabolcsbáka, Klein Izidor Celdömök, Friedmann Izidor Sopron, Weisz Károly Balassagyarmat, Wachslér Dávid Győr, Heller Mór Nyiregyháza, Freund Zsigmond Nyiregyháza, Kun Géza Nyirkarász, Jónás Emil Balassagyarmat, Stein Bernát Ujfehértó, Gestettner Benő Győr, Hermann Ignác Vác, Müller Fülöp Sop-

ron, Schwartz Sándor Kiskőrös, Grün Dezső Vásárosnamény, Frank Miksa Kiskunfélegyháza, Mandel J. M. Téglás, Katz Mihály Hajdunánás, Reinitz Elemér Sátoraljauhely, Lichtmann Ernő Balkány, Deutsch Mór Verpelét, Grünfeld Mór Pásztó, Glückman Mór, Németi Jenő Nyirmegyes, Jungreis Adolf Sajószentpéter, Lipschütz Sámuel Gáva, Róth Sándor Téglás, Rosenbaum Fülöp Mándok, Goldstein Benő Tolcsva, Róth Ernő Hajdudorog, Reiner Adolf Eger, Alexander Vilmos Sátoraljauhely, Gottlieb Ignác Kiskőrös, Berger N. Ujpest, Schwartz József Buda-ujlak, Friedmann Ábrahám Vác, Róth Nándor Mátészalka.

Póttagok:

Óbudai Freudiger Károly Budapest, Krausz S. I. Bonyhád, Zafir Jakab Nyirgebe, Weisz Mózes Makó, Kornitzer Imre Budapest, Blau Zoltán Abaujszántó, Steiner Hermann Győr, Teitelbaum Márkus S. A. Ujhely, Lang Arnold Kemece, Hirschfeld Mátyás Vác, Stern Salamon Nyirbakta, Kritzer Jakab Soltvadkert, Kind Eliás Rákospalota, Weisz J. Jenő Hőgyész, Fisch Bernát Nagykálló.

A választás

Csütörtökön délelőtt háromnegyed 10 órakor vette kezdetét a választási aktus, cca 200 delegátus részvételével. Frankl Adolf elnöki megnyitóját után Hartstein alelnök referál a szerdai nap munkálatairól. A delegátusok mindegyike kap egy-egy szavazólapot, melyen a jelöltek névsora van feltüntetve. A 120 rendes és tizenöt póttagra jelöltek közül 60-at, illetve 5-öt törölni kell, az ilyen formaképp legtöbb szavazatot nyerő 60 rendes- és 10 póttag, valamint a rabbitagok alkotják: a megválasztott Országos Képviselőseget. Fél 11 órakor kezdődött a szavazás, titkosan, egészen a felsőházi választás mintájára. A választás déli 1 órakor ért véget.

Záróbeszéd

Ezután Frankl elnök köszönetét fejezi ki a delegátusoknak, hogy időt, fáradságot és költséget nem kímélve, eljöttek, az orthodox közösség érdekét szolgálni. A Mindenhatóban bízva, reméli, hogy munkájuk megalozza a gyümölcsét, az orthodoxia üdvére és javára. Hartstein alelnök is hasonló értelemben szólalt fel és a gyűlés megható bucsuzkodásokkal negyed kettőkor ért véget.

Délután összeült a szavazatok összeszámlálására kijelölt szavazatszedő bizottság, melynek munkálatai ismét

a késő órákba nyultak. A végleges listát a jövő számunkban hozzuk.

Dr. **Oetker**

SÜTŐPÖRKÉMPÖR

Dr. Oetker féle sütepor

Dr. Oetker féle Backen

Dr. Oetker féle sütepor

Dr. Oetker féle sütepor

A 127 receptet tartalmazó könyvet kívánatra ingyen és bérmentve küldi

Dr. Oetker gyár,
Budapest, VIII., Conti-ucca 25.

Szines álmok . . .

Irta: DOHÁNY JÓZSEF halasi főrabbi

A leviták ezer akkordos fuvoláján szeretnék szólni, melyel a szentélyben áldozás közben dalszárnyakon emelték a hívők lelkiületét az egek Urához.

Szentélyben voltunk. Szentéletű főpapok serege azzá avatta a választási termet.

Mélységes ünnepélyes csend, pillanatok, és megjelenik a dobogón a hithűség pilléreire épült orthodox zsidóság ujonnan megválasztott felsőházi képviselője. De a csend a tenger felületének mélységes csendje, amely csak látszólagos. A buvár, ki a mélybe száll, ott látja a páratlanul mozgalmas életet, mely a korallok tengeralatti világában folyik. Így izzik a lelkek mélysege a látszólagos csendben, mert felejthetetlen a dobogó szines képe. Ott áll. Egyik oldalán az orthodoxia koronázatlan királyai: a főbbik, mellettük óbudai Freudiger Ábrahám, a nagynevű hitközségi elnök és az utólérhetetlen diplomata választási elnök: Hartstein; a másik oldalon a modern zsidóságnak a konzervatívizmus emelőjén nevelkedett arany-szájú Désije.

Peregnek a szavak, csupa szerénység, csupa hithűség, vallomástétel és fogadkozás a Tóra és annak védelme körül, de egyszersmind szeretettől átítatott békejebb, a tulsó tábornak.

A szeretet orkánja választ vár. Vajjon mit himez a neológ zsidóság ottlévő képviselője a béke fehér lobogójára. Ekkor dalra kél Dési zenélő ajka: mély leborulás a Tóra nagyjai előtt. Ugy állítja be magát,

mintha az ősrendetegben kis ibolya volna, az égig nyúló tölgyek tövében. Annál bájosabb! Ölelkezik a nyilvánosságban működő modernség lágy karja a konzervatívizmus szikla hithűségével. Mindmegannyi elismerése annak, hogy a zsidóság legmerészebb álmait csakis a hagyományhűség valósíthatja meg. Elismerése annak, hogy a zsidóság nagyszerű eszményei előtt a külvilág csak úgy fog leborulni, ha eme eszménykönyvet a Tóra örökbetűs sorai töltik meg. Eme könyv aranykötése diszeleghet a kultúra ékességével, de a tartalmát, — mondja a szónok — ő ma is a nagyváradi Gáon z. l. tanításából meríti. . . Mint kriminálista, a törvénykezés igazságemelője előtt is a Sinhedrin fensége lebeg előtte. Mert az élethivatás csatornáiban a Tóra vizének kell csörgednie.

Ez az első eredménye Frankl Adolf felsőházi taggá való választásának. A hagyományhű mult szolgál alapul az eljövendő zsidó boldogságnak, munkának és ténykedésnek.

És mindezekhez csillogó szemekkel és eksztázissal tapsolnak a megörnyedt ősz tudósok.

Vajjon az ünnep hangulatából mi ragad át a köznap sivár munkájába? A rokonszenvnek örök hűség lessz e a gyermeke? A vezérek indulójából talpra ugrik-e a közkatonának elszántsága? A küzdelmek hőmpolygó folyamán átívelődik-e a megértés eme hidja? A zsidóság számtalan megoldatlan kér-

Kitűnő minőségű

Hutter

szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szarvasgyár és Olajipar r. l.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—91, 92, 93, 94.

dését, betegek gyógyítását, árvák gyámolítását, nyomorultak támogatását, az ifjuság védelmét, a jesivák megmentését, hogy mindezek a társadalmi intézmények a zsidóság Tóra szellemének megfelelően éljenek, virágozzanak és működjenek?!

Vajjon a modern zsidóság mindama nagyszerű tényezőit, miket a haladás arzenáljában tartogat, rendelkezésre bocsájítja-e a vallásos zsidóságnak? Megteszi-e ezt úgy, amint a külföldi zsidóság leghatalmasabb képviselői már belátták ezeknek fontosságát és igazságát? De szeretnék hinni, hogy így érzik ezt, hogy így válik valóra!

Ezek a remények csillannak meg Frankl Adolf felsőházi tagsággá való választásának aktusából; akiben a magyar össz-zsidóság az egyik legkiválóbb Tóratudóst és az európai kultúremlert tiszteli és ismeri. *Jehi rócajn setisre sechinó bemáászé jodénú.*

Jól szortirozott
**előnyomda be-
rendezéseket**

a legdivatosabb mintákkal legolcsóbban szállít:
Bleier Testvérek, Szarvas
Belicey-u. 15.

Weisz Mór orthodox köser sütődéje
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon J. 423-65.
Vidéki postacsomagok szállítása legpontosabban. — Gyors és pontos kiszolgálás.
Kérjen árjegyzéket!

Tennünk kell valamit az ifjuságért

Részlet egy, a szerkesztőhöz intézett héber levélből.

Valóban nagyon fontos feladat foglalkozni a „Tiferesz Bachurim” egyetek kérdésével. Sok reményt fűztünk eme egyesületekhez, amelyek hivatalva voltak a hamisítatlan zsidóság szellemét fenntartani s ébren tartani az ifjuság ama rétegében, amely nem a jesivákban, hanem különféle életpályákon nevelődik. Fájdalommal kell látni, hogy a Tiferesz Bachurimban kifejezésre jutó törekvés eredményre nem vezetett s egyre nagyobb, apák és fiuk között a szakadék: az apák még ragaszkodnak a valláshoz s törvényeihez, a fiuk pedig mindent elkövetnek, ami ellenkezik a Tóra törvényeivel. Kötelessége tehát mindenkinnek, aki nyílt szemmel látja a dolgokat, aggódik vallásunk jövőjéért: állandóan feljaidulni a helyzeten s hangoztatni, hogy gondolkodni kell a dolgon, utat és módot kell találni az orthodoxiának a romlás áramlatától való megmentéséhez.

Tenni kell valamit a jesivák ügyében. Elsősorban helyre kell állítani a böcherek önértéket s nyomott lelkiületüket igyekeznünk kell fel-emelni. Mert a lelkiületük nyomott, ha látják, hogy a Tóranak tisztelete nem áll magas szinten. Régebben még a gazdag ember is leányát örömmel és büszkeséggel adta nőül egy a szent tudományban kiváló böchernek. Most? Egy világi foglalkozással bíró ifju sokkal nagyobb értéknek tűnik fel, mint a tudós böcher. Tudjuk, hogy a létért való küzdelemben az anyagi kérdés oly döntő fontosságu, de éppen azért fontos: keresni módot a kiváló tal-mudtudás felett rendelkező böcheroknak az életben való elhelyezkedését lehetővé tenni. Oly fórumnak kell alakulni, amely evidenciában tartja azokat az ifjakat, akik orthodox szempontból értéket jelentenek. E fórumnak kellene gondoskodni arról, hogy minden méltó elhelyezkedési lehetőségénél jöjjenek tekintetbe azok, akik fiatal éveiket odaadással szentelték a Tóra tanulmányozásának. Egy ilyen intézmény létezésével is jótékony befolyást fog gyakorolni, beviszi a közbe a Tóra értékének tiszteltét s bátorságot önt a böcherekbe, akik minden tekintetben háttérbe szorítottaságukat érzik.

Mennyi tinta folyt már el a jesivák rendezésének ügyét hangoztatók tollából s eddig teljes az eredménytelenség. Ugyilátszik, hogy ennek az oka, hogy a főbbik, akiknek egyedül lehetne itt tenni valamit, visszarettennek az „ujításoktól”. Pedig nem ujítás az, ha a tanulás iránti kedvet akarjuk fokozni. A magyar jesiva mai formája, a Chászám Szajfer institúciója, amely eddig főnyesen bevált s hatalmassá tette a Tóratanulást. Most a Chászám Szajfer művét, tekintettel napjaink gazdasági helyzetére, ki kell egészíteni egynehány intézkedéssel. . . Áldás arra, aki e téren megkezdí az údvhozó munkát.

Pollák Ernő
szerencsi főrabbi.

A Chászám Szajfer egy aprobációja körül

Irta: ULLMANN SALAMON, Debrecen

A Zsidó Ujság 1929. évi május 31-iki számában már foglalkozott „Amerikai könyv a magyar orthodoxiáról” címen megjelent cikkében a magyar származású szerző, Columbus városi rabbi Grünwald Lipótnak, a magyar orthodoxia keletkezésének történetét tárgyaló művével.

Most jutott baráti részről kezembe ezen mű, felhiva figyelme-met, hogy a könyv 17-ik oldalán következő feltűnést keltő mondat fordul elő: „Háchochom Dukesz kibél hászkomoh méhágoajn Chászám Szajfer ál szefórov bechochmó. Kén hójó oz beungária”.

Miután szerző ezen állítása nem felel meg a valóságnak, a nagy Chászám Szajfer iránti kegyeletnek sietek eleget tenni, amidőn ezt megcáfolom és egyben bemutatom a Chászám Szajfer által Dukesz Leopold egyik művéhez adott hászkomó körülményeit, történetét a valóságnak megfelelően.

Dukesz Leopold 1812. évben látta meg a napvilágot a pozsonyi Judengasseban, mint pozsonyi neves szülők gyermeke. Apja

Dukesz Hirsch, a balassagyarmati Mahram-Asch-nak volt közeli rokona. Dukesz Leopold már fiatal korában a Chászám Szajfer jesivájának egyik büszkesége volt, rendkívül vallásosan nevelkedett és 14 éves korában már a Rábénü Tam ifilint is használta. 19 éves korában a híres Bing Ábrahám főrabbi vezetése alatt álló würzburgi jesivát kereste fel. Itt tartózkodásának rövid ideje alatt lefordította Mózes öt könyvét és a Rási kommentárt ragyogó német nyelvre. A fordítás mesteri mű, amint azt a prágai főrabbi, R. Smüel Landau, a prágai rosbészdin R. Smüel Freund, a Chászám Szajfer és a b-gyarmati főrabbi Mahram-Asch aprobációi dicséző szavakkal kiemelik. Megjelent nyomtatásban 1833-ban Prágában, a szerző 21 éves korában. Würzburgot időközben Münchennel cserélte fel és sajnos itt ő maga is felcserélődött. Ez a magyarázata a Münchenben 1832. november 4-én keltezett, barátiának, Mendel Bri Sternnek irt levelének, amelyben a következőket olvassuk:

„Die Haskomoh von meinem Lehrer, den G-it lange erhalten möge, machte mir ein ausserordentliches Vergnügen: Erstens — doch wozu brauche ich dir dies zu sagen? Du kennst ja den Zweck aller Haskomoh... Ich werde lange zu arbeiten haben, bis ich das alles wahr machen werde, was in dieser Haskomoh steht. Zweitens gab mir der grosse und ehrwürdige Mann, den ich schon längst achtete, neuerdings Gelegenheit ihn noch mehr zu achten. Die Wahrheit zu gestehen: ich dachte nicht, dass eine Haskomoh mein Werk bis zum Publikum eskortieren wird, und wenn es sein sollte, so wird sie nur — stellte ich mir vor — einige Zeilen enthalten, um mich einen ehemaligen Schüler nicht ganz leer ausgehen zu lassen. Nun aber ist sie ganz anders ausgefallen. Der Mann spricht seine Zufriedenheit damit in Worten aus, welche sowohl mir, als dem frommen kaufenden Publikum durchaus nichts mehr zu wünschen übrig lassen... Wer weiss, wenn jemand vor 20 Jahren diese Arbeit unternommen hätte, ob er auch dasselbe dazu gasagt hätte! Der grosse Mann ist also mit dem Zeitgeiste auch einigermassen vorgeschritten, welches ihm ebenfalls zur grossen Ehre gereicht. Dieser Schritt — wie lässt er jene unwissenden Frömmler, von denen unsere liebe Vaterstadt wimmelt, so weit hinter ihm zurück! Welch ein schlechtes Licht wirft dies auf jene Pharisäer, welche einen so gewaltigen Selbstdünkel mit so gewaltiger Unkenntnis alles Wissenswürdigen vereinen! Gar manches, lieber Freund wäre nicht geschehen, wenn die Koriphäen unserer Rabbinen dem Zeitgeiste vor zwei Jahrzehnten ein wenig gehuldigt hätten, manchen Verdruss hätten sie sich und ihren orthodoxen Glaubensbrüdern ersparen können — aber was sie einst nicht gutwillig thaten, wird sie die Zeit zu tun zwingen u. s. w.“

München után sorra következtek kontinensünk összes azon egyetemi városai, amelyek zsidó könyvtárral bírtak, éjt napallá téve buvárkodott azokban, nélkül-

lözések közepette is és egyben ontotta magából a legtöbbnyire kritikai művek hosszú sorozatát.

Nem maradhatott titkon a Chászám Szajfer előtt, volt kedves tanítványa vallási életének megváltozása és ez készítette őt arra, hogy a vallásos Dukesznek adott egy haszkomoh-t nyilvánosan visszavonja a vallástalan Dukesztól. A Mahram Sik. „Ajrach Chájim“ responsumának 306. fejezetében a würzburgi Rávt, Bambergert akarja rábírní, hogy változtassa meg Samson Rafael Hirsch maj-

nai frankfurti főrabbival szemben elfoglalt téves álláspontját és a nagy Chászám Szajfert állítja elé követésre méltóan a következő szavakkal: „Veáni jodáti, páám hito eehod esz móron hágoajn zecál litén laj hászkomoh, ve-áchár kách najdá laj sehojszó segogó boze, üvikés berábim: chonüni, chonüni ál hásgogo áser jócó mimeni“.

Illetékes körökben nemzedékről-nemzedékre száll a tudat, hogy a Dukesz Leopoldnak adott haszkomoh-ról beszél a Mahram Sik.

Erdélyi orthodox gyűlés Désen

Dés, január 8. (Saját tudósítónktól) Hétfőn délelőtt tíz órakor nyílt meg Wessel Albert tordai főrabbi elnöklete alatt az erdélyi orthodox rabbik konferenciája.

A konferencia mindenekelőtt foglalkozott a hitközségekben egyre gyakrabban megnyilatkozó szakadási törekvésekkel. Hosszabb vita után kimondották, hogy amennyiben valamely hitközségben megfelelő számú tag az anyahitközség intézményeit nem találná összhangban a Sülchon Örűch és az orthodox szellem követelményeivel, kiválhat és új közösséget alapíthat, de csak miután egy autentikus orthodox rabbibizottság vizsgálat tárgyává tette az esetet és bebizonyítottak látta a kiválni akaró frakció panaszait és kifogásait. Ugyanez a rabbi-bizottság határoz afölött is, hogy az anyahitközség, amelyből a kiválás megtörtént, megmaradhat-e az orthodox közösség kebelében, vagy sem. Amennyiben valamely diszidens csoport mellőzné a rabbibizottság döntését és nélküle alapi-

tana új hitközséget, úgy az új alakulást »iszür« alá veszik Erdély összes rabbijai.

A konferencia második pontja a minisztérium által kiosztott tízmillió lei szubvencióra vonatkozott. Kimondották, hogy ezt az összeget, a többi felekezetekhez arányítva igazságtalannak tartják, mert a zsidó felekezetnek — ha a

REMÉNY

zsidó ifjúsági folyóirat.

Zsidó ifjúsági regények, elbeszélések, darabok, sakk, stb.

Szerkeszti: **Dr. Molnár Ernő**
Félévre 4 pengő.

Budapest, IV., Magyar utca 3.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrássy-ut38. I. em. Párizsi Áruházal szemben. (25 éves működés.

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepők, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemőlcslrtás. Arcápolás, bértrendszér. — Miracle hajeltávolító szer széküldéseutasítással. Minden eddigit felülmull! Díjtalan tanácsadás. (Prospektus)

kormány igazságos akar lenni — legalább hatvanöt milliót kell folyósítani. Elhatározták, hogy delegációt küldenek a kultuszminiszterhez, amely tárja fel az erdélyi hitközségek szomorú helyzetét és kérje a szubvenció felemelését. Továbbá, minthogy a szubvenció főintenciója a rabbik támogatása, kívánatos, hogy a minisztérium külön utalja ki a segély egy részét a hitközségeknek és külön a másikat a rabbiknak.

A konferencia harmadik pontja abban a tekintetben kívánt állást foglalni, vajjon az országos orthodox iroda jelenlegi elnöke élet-hossziglani alkalmazásban van-e, vagy sem. Ebben a kérdésben a beszercei iroda a következőképen körvonalozta álláspontját: Az erdélyi orthodoxia világi szervezkedése az 1871-es magyar szervezeti szabályzat mintájára történt. Igaz ugyan, hogy az 1921. évi nagyváradi konferencián elfogadott szervezeti szabályzat az elnök mandátumának időtartamát csak három évben állapította meg, de ezt a szervezeti szabályzatot a minisztérium nem aprobálta s így az elnök mandátuma végleges. Ezzel az állásponttal szemben Fuchs Benjámin, nagyváradi főrabbi kifejtette, hogy azért, mert az új alapszabályzat nem nyert jóváhagyást, az Iroda még nincs feljogosítva arra, hogy az 1871-iki szervezeti szabályzat alapján állapítsa meg a mandátumok időtartamát. A konferencia a kérdést egy általános orthodox kongresszus kompetenciája alá utalta.

A beszercei Iroda Központi Bizottságának Ülése

Kedden délelőtt 11 órakor az orthodox iroda központi bizottsága tartott ülést, amelynek elnöki megnyitójában Ullmann főrabbi jelentést tett a rabbikonferencia eredményeiről és kiemelte, hogy

döntés semmi vonatkozásban nem történt. A konferenciának csak véleményező jellege van, az összes problémák fölött a központi iroda illetékes szervei vannak hivatva dönteni. Ezután ismertette a beszercei iroda magatartását a kultusztörvénnyel és annak végrehajtási utasításával kapcsolatban.

Bejelenti, hogy a legutóbbi bizottsági ülés határozata értelmében kieszközölte, hogy a központi iroda szerveinek mandátumát egy évre meghosszabbíttassék. Ullmann főrabbi ezen bejelentése élénk ellentmondásra talált s a bizottság tagjainak egy része szerint a mandátumok meghosszabbítása minden törvényes alapot nélkülöz.

A szatmári béke

Az ülés ezután kilenc tagu békéltető bizottságot küldött ki, hogy tegyenek javaslatot a plénumnak a szatmári hitközségi- és rabbikérdésben. A bizottság tagjai voltak a nagyváradi, krasznai, szilágyosmelyői, marosvásárhelyi és tordai főrabbi, világi részről pedig Mittelmann Jakab (Nagyvárad), Danziger (Érmihályfalva), Schwarz Jakab (Kolozsvár) és Lefkovic (Margitta). A bizottság, melyben mind két párt képviselve volt, megegyezésre jutott és a békés megegyezést 11 pontban foglalta össze, melyet a plénum elé terjesztett. A plénum által is elfogadott

Katzbug Salamon könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Egyedül **DOBOZGYÁR** Telefon-szám: József 380-83
szombattartó **ROTTENBERG A.** BUDAPEST, Amazon-ucca 6-8. sz.

Orth. kóser pótkávét

כשר של פסח

husvéti árut

elismeri kitünő minőségben, szigorú előírás szerint, főt. Silberstein Aron beledi és főt. Fischer Menáchem sárvári főrabbi felügyelete alatt készit:

Sárvári Pótkávéggyár Rt.

Szombat és ünnepnapokon zárva.

pontok szerint Reb Jajlis Teitelbaumot elismerik a szatmári orthodox hitközség főrabbiának, akinek a beiktatása két év múlva fog megtörténni. A Freund-párt által alkalmazott sajtócsajtják. Szatmáron csak egy orthodox hitközség lehet, melynek jelenlegi (Guth-féle) vezetőségét kiegészítik a chósziid Freund-párt több tagjával. A hitközségi vezetőség kiegészítésének választásában csak szigoruan szombattartók vehetnek részt.

Orth. kóser vendéglő Szegeden.

Tejes és husos, hideg és meleg ételek állandóan kaphatók. Kizárólag makói vágást használnak. Referenciát a makói orth. rabbinátus nyujt.

Blaú Izsákné (Makórol)
Szeged, Somogyi ucca 20.

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női-szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó Előfizetőinknek 5% engedmény. — **Seldner Lipót** áruháza Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450-87.

ták s így elmaradt a botrányos tárgyalás folytatása. A békekötéssel tehát mindenképen meg lehetünk elégedve. Csak egy kérdés marad tisztázatlan, amely a csempatával kapcsolatban Sopronon kívül minden orthodox hitközségben aktuális lehet: miért jár minden ügyvédnek vagy orvosnak egy orthodox hitközségben merénü cím? mióta foglalja magában az egyetemi doktori diploma a mérénü titlust is? . . . Továbbá az a véleményünk, hogy ilyenmü pert a sértett félnek beszédin elé kellett volna vinni, amely egyedül kompetens az ügyben itélkezni.

— Orthodox vezérferfiu kitüntetése Jugoszláviában. A mult számunkban említést tettünk az új jugoszláv zsidó törvényről, mely példás liberalizmussal és az orthodoxia önállóságának elismerésével a zsidó vallásosság gyakorlását a legalkalmasabb módon lehetővé teszi. Pótlólag jelentjük, hogy a törvény ebbeli részének megalkotásában része van Deutsch Herman szabadjai gyárigazgatónak, aki a jugoszláviai orthodox hitközségi szövetség elnöke. A jugoszláv király ez alkalomból a Szt.-Száva rend harmadik osztályu rendjével tüntette ki.

— A szombathelyi orth. hitközség az elmúlt héten tartotta tisztújító közgyűlését, mely alkalommal a következő tisztikart választották: Elnök Steiner Ede, alelnök Frey Sámuel, pénztáros Weiner Jenő, templomelöljárók: Lipschütz Vilmos, Sauer Sándor, ellenőr Kosztolitz Samu.

— Volt pozsonyi jesivai hallgatók szövetsége Nagyváradon. A páratlanul szépen s felejtetetlen módon lefolyt nagy pozsonyi jesiva-ünnepélyen oly határozat is el lett fogadva, amelynek értelmében minden helyen, ahol megfelelő számu volt pozsonyi jesivahallgató lakik, szövetség alakítandó a pozsonyi jesiva erkölcsi, szellemi és anyagi érdekeinek előmozdítására. A határozat értelmében megkezdődött a tömörülés Nagyváradon. Január 5-én, mint onnan újak, összegyűlt vagy 60 volt jesivahallgató, említett célból. A pozsonyi összejevetel céljáról, irányáról, lefolyásáról, tanulságairól igen érdekesítő módon referált a Pozsonyban jelen volt Pollák rabbi és Welc I. felolvasta a Zs. U. dec. 23-iki számának idevonatkozó részletes közleményeit. Utána az egybegyűltek egyhangu

lelkesséssel megalakították a szövetséget s mindannyian tagoknak irakoztak be. A szervezés intenzív s teljessé tételére öt tagu bizottság alakult Schwarcz József egyleti rabbi közreműködésével. A bizottság összeköttetést fog keresni a máshol alakult ilyenmü csoportokkal s gondoskodni fog az összes volt erdélyi növendékek csoportosításáról.

— A miskolci orth. izr. anya-hitközség képviselőtestülete január 5-én tartotta meg zárszámadási közgyűlést, melyen Feldmann Mór elnöknek, dr. Kürz Jakab és Ferenczi Károly indítványára egyhangulag elismerést szavaztak. Neuländer Jenő eddigi főkönyvelőt számvevőnek választották meg.

— Arcképlelezés. A lőrinci orth. hitközség december 29-én tartott közgyűlésén leleplezte a hitközség fejlesztése körül nagy érdemeket szerzett Wohlstein Jakab gazd. tanácsos, jószágigazgató, hitk. elnök arcképét. Dr. Politzer Jakab körösvos ünnepi szónoklatban üdvözölte a kiváló ferfiut, aki a templom renoválásával, a mikvó átalakításával, új Tóra vételeivel, hitközségi ház építésével gyarapította a hitközséget. Jungreis Ignác templomgondnok a hitközség második nagy jövevényét, az időközben elköltözött Gutherz Ignác alelnök érdemeit méltatta.

— Az érsekújvári „Aguda” leányegyesület kitünően sikerült Chanuka estélyt rendezett kizárólagosan nők számára. A műsort Löwy Mimi prólógja vezette be. Urána Goldstein Jolán „Aguda” szavaiata jött. Most következett az est fénypontja, egy „Chanuka” című, ezen alkalomra írt darab, amit a szereplők: Fischer Erna, Friedmann Rachel, Silbermann Margit, Quitt Matild, Adler Ilona kitünően adtak elő. Löwi Sári a rendezést intézte ügyesen. A műsor megmutatta, hogy orth. zsidó módon ép oly jól lehet szórakozni és szórakoztatni, mint zsidótlan módon.

— A londoni orthodoxia gyásza. A londoni orthodoxia egyik kiváló vezére dr. Avigdor Schönfeld rabbi a polgári év utolsó estéjén, 48. életében elhunyt Londonban. Magyarországi származásu volt; felesége a budapesti orthodox hitközség érdemes tagjának. Az elhunytának híret közli sürgöny egyik pesti hugának házába akkor került, amikor egy ujszülött fiu névadását éppen befejezték. Schönfeld rabbi nagy népszerűségnek örvendett, vallásossága, jellemzilárdsága s ember szeretete folytán. Nagyszámú család gyászolja. — תנצב"ה

— Egy hangos misebérach követezménye. Rózsahegy Kálmán, a kiváló színművész, megtért, nem ugyan őseihez, hanem keresztény családjához és hátat fordított izr. felekezetének, miután hősiiesen el-tűrte, hogy a neológia hirharsonája többször felekezeti hőst csináljon belőle. Elhatározására — úgy látszik — döntő befolyással volt az, hogy két évvel ezelőtt valami jubileuma alkalmából a dohány-uccai templomban direkt és kizárólag az ő számára hangos misebérachot mondott a főkantor, ami nyilván annyira elvette a kedvét, hogy a hangos misebérach tábora a csendes mise tábora ment át. A hitközségi széder estől, ahol a neológ sajtó szerint „mély áhítatban” merült el mindig, remélhetőleg az idén sem fog távol maradni, hisz ő csak a göde-től pártolt el s nem a gombóc-tól . . .

— Sirköszvény. Mult héten avatták fel a kecskeméti zsidó temetőben a tavaly elhunyt Singer Mórné síremlékét. Férjén és négy gyermekén kívül jelen voltak: Singer Mátyás (Nagy Mihály), Singer Lipót és Singer Lázár sógorai, valamint a hitközség számos számottevő tagja. A sírköszvény feliratát, ékes héberséggel szerkesztette sógora: Wechsler Jakab, Verebely. Az avató beszédet Singer Mátyás tartotta. Mély vallásos érzéssel, hőber citátumokkal átszólt szónoklatával, nagy hatást keltett a közönségben.

— A celldömölki „Tiferesz Bachurim” egyesület folyó hó 4-én tartotta tisztújító közgyűlését, melyen a következő tisztikart választotta: Friedmann Kálmán elnök, Steiner Emil alelnök, Grünberger Benő titkár, Steiner László pénztáros, Szegáll Endre ellenőr, Steiner Dávid háznagy, választmányi tagok: Brandl Imre, Lusztig Ferenc, Eckstein Jenő, Deutsch Zoltán.

— Kiskunmajsáról arra figyelmeztetik lapunk utján a szegény vándor embereket, hogy csak akkor jöjjenek oda, ha irataik teljesen rendben vannak, illetőleg arcképes igazolványuk van. Ennek hiányában egyesek ki vannak téve 3—4 napi őrizetbevételnek és egyéb hatósági eljárásnak.

— A budapesti orth. polgári leányiskola megalakította a volt iskolársak egyesületét. Célja az iskolából kikerülő leány-ifjuság lelkiületének vallásos nevelése. Az egyesület minden második kedden tart összejövetelt a „Hanna” (Kérész-u. 31. sz.) helyiségében. Az egyesület elnöke: Perlstein Lenke; alelnökök: Königsberg Irén és Kecskeméti Erzsébet, pénztáros: Renner Klára, ellenőr: Herczog Ibolya, titkár: Zsoldos Éva, könyvtáros: Braun Berta.

— Fényes esküvő folyt le a mult hét szerdáján a budai Esplanáde szállóban. Grosz J. József budapesti rabbi Vilmos fia, az Orth. Központi Iroda tisztviselője ünnepelte menyegzőjét Kornfeld Szerénke urleánnyal, Makóról. Az esküvőn jelen volt a fővárosi orthodox társadalom színe-java; a szertartást végezték: Steif Jonatán, Grosz J. József rabbi, Frankl Adolf elnök és Grosz Manó sarkadi főrabbi a vőlegény bátyja. Az estebéden szebbnél-szebb beszédek hangzottak el s a lakodalom közönsége a késői órákban oszlott szét, azon tudattal, hogy egy vigkedélyü, valódi szimchó sel miczvó-ban volt része.

Két rabbicalád házasodott össze Bádénben, ugyancsak a mult szerdán. A nagysurányi főrabbi fia, R. Majse Frey, kit a surányiak dájónjukká választottak, elvette Snyders győri főrabbi leányát. Az esketési funkcióban a pozsonyi és nagymartoni főrabbi is részt vettek. A bécsi Schiffschul képviselőtében Pappenheim Wolf és dr. Reininger; a győri hitközség nevében Schwarz Izidor hitk. elnök vett részt. Budapestről Schnürmacher Ignác volt jelen.

— „Meliczé És”. Érdekes könyvet adott ki az érsekújvári orth. hitközség dájonja: R. Avrohom Stern, több talmudi munkának ismert szerzője. A műnek „Meliczé És” (Szószólóink a mennyekben) a címe, s Jahrzeit-ok szerint csoportosítja a Tóra nagyjainak életrajzát; könyveikkel kapcsolatban fejtegetéseket közöl a zsidó irodalom minden területéről. A most napvilágra került I. rész 362 oldalas és bár csak Niszon és Ijar hónapokra vonatkozik, közel háromszáz tudósról értekezik. Szerző profundus jártasága a zsidó tudás minden ágában csodálatra méltó. A nagy talmudikus tudásán kívül jártas a kabbalisztikus (I. Chájim Vitál cikket), a chaszidikus (R. Aron Karlin, R. József Meir Szebinke) és a történeti irodalomban (Ijar 8-ának dátuma alatt a kereszties hadjáratok vértanúiról szóló értekezése, Ráv Hái goajnról szóló cikke stb.)

Nagyon érdekes a Rabbi Lévi b. Gersajm (Rálbág) életrajzával kapcsolatos állásfoglalása a filozófiával szemben. A széfer minden sonából látszik, hogy ellentétben sok bibliográfiai íróval, aki a másodforrásból meríti adatait, az idézett műveket a szerző el is olvasta. A könyv nagyon alkalmas, hogy böcherek és érdeklődők megismerkedjenek a vallásos zsidó irodalom legnevezetesebb alakjaival. A bevezetés kimutatja, hogy milyen vallási fontosságú megismerni az elhunyt munkásságát és erényeit. A könyv szerzőnél kapható: Rabin Ábrahám Stern, Nové-Zámky (C. S. R.).

— Rabbiválasztás. A csepregi orth. izr. hitközség és kerülete hó 5-én tartott közgyűlésén egyhangulag rabbijává választotta Moskoviits Izidort, aki ezideig mint helyettes rabbi működött ott.

— Matróna. Rhina (Németország) városkájában december hó 27-én lett Bachrach Jettchen asszony 95 éves. A tiszteletreméltó matróna még most is megtartja a fontosabb böjtnapokat. — Egy nappal előbb lett 90 éves a bajai származásu dr. Perles József müncheni rabbinak özvegye. Férjének már utódja is meghalt, de ő teljes épségben érte el a magas kort. Több német nyelvű és zsidó tárgyú könyvet írt s fordított.

— A bpesti „Tórász Chesed” imaház (Szövetség u. 43.) egy chanuka-ünnepség alkalmával, Szilágyi M. urat elnökévé választotta. Braun Izrael, az imaház rabbija, magasröptü szónoklatban fejtegette a Makkabeusok örök időkre példaadó, heroikus cselekedeteit s ezzel kapcsolatosan az imaház anyagi, valamint szellemi nivójának emelése érdekében kérte az új elnök közreműködését.

— A kisvárdai szefárd egyesület tisztújítása alkalmával megválasztottak: Österreicher Aron elnök, Fleischmann Dániel gondnok, Berkovics Dániel ellenőr. Választmányi tagok: Grünfeld Zsigmond, Jakobovits Emánuel stb.

— A sárvári orth. hitközség tisztikara: Friebert Lajos elnök, Bürgner Sámuel alelnök, Löwin Adolf gondnok. Választmányi tagok: Spiegel Vilmos, Schiller Kálmán, Prossnitz Mór, Lóránt Gyula, Hoffmann Henrik stb.

— A bonyhádi „Lea” orth. leányegyesület sikerült Chanuka-estélyt rendezett. A műsor kiemelkedő része az „Ósi dal” volt, amiben Kohn Róza tett tanúságot páratlan tehetségéről és előadóképességéről. Egy régi dallal aratott sikert Engelmann Boriska. A hálás közönség sokat tapsolt Pollák Mindynek, Kohn Ilonának, Friedenthal Nendinek, Stern Aronkának és Guttman Boriskának. A nívós estélyt Galandauer Gyuláné és Brick Miksáné elnökeszönök rendezték.

Családi hírek

Heiden Géza ékszerész, a budapesti Tiferesz Bachurim elnöke és Übersfeld Dóri, Wien, jegyesek.

Roth Flórikát Jánosházáról eljegyezte Friedmann Kálmán, a celldömölki „Tiferesz Bachurim” elnöke.

Bochenecki Izidor, Sopronkeresztur, eljegyezte Baum Elzát Pápáról.

A celldömölki „Tiferesz Bachurim” egyesület Friedmann Kálmán elnökének és Finkelstein Lajos urnak eljegyzésük alkalmából ez uton kívánunk „mazel-tóvt” kíván.

Heller Dezső urnak, egyesületünk elöljárójának, Wasserberger Szerén (Sopron) budapesti urisánnal történt eljegyzése alkalmából ez uton kívánunk „mazel-tóvt”-t.

Tiferesz Bachurim Gyöngyös.

Szerkesztői üzenetek

Mád: Már nem aktuális. — Mezőkeresztes: Morószódát szabad használni edénysurofáshoz. — Nagyszében: 1929-ben az utolsó számunk december 23-án jelent meg. — „Ilona”: Orthodox lap létünk nem foglalkozhatunk a dologgal. — S. H.: Sorsjegye, a korona deválása folytán, teljesen elértéktelenedett. — F. H., Pozsony: Annak idején sorra kerül. — S.: 1) Israelisches Gemeindeblatt, Berlin; 2) Jewish Cronicle, London; 3) Forduljon a Központi Irodához. — Tetétlen: Köteles.

Nyilttér*)

Mindazoknak, akik a nagybarackai metszői állásra pályáztak vagy pályázní óhajtanak, ezennel tudomásukra hozom, hogy mindaddig, míg vömnnek, Mátyás Máténak, a hitközséggel szemben fennálló jogos igényei ki nem elégítettnek, nevezett állás „iszur haszógasz gevül” alatt áll.

Kiskőrös, 1930. jan. 1.

Fogler Gusztáv kántor.

*) E rovatban közölték nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

A vipera . . .

(Befejezés)

Szótlanal haladtak a bíró lakása elé. Az éjjeli ór kampós botjával felzörgette a bírót, a bíró fellármázta a csendőr-vezetőt. Kimentek a gyilkosság színhelyére, felvették a jegyzőkönyvet és tudják-e mit derítettek ki? Azt, hogy Hers Beer a gyilkos. Ki is lehetne más. A revolvert bizonyosan beledobta a közel levő patakba, a meggyilkolt tetemét is elhantolta valahová. Ki tudja hová? Kinek van gondja arra, hogy Hers Beer megmentse. Hadd vesszen! Arra való a Vipera, hogy agyonüssék. Csendőrök fogták közre a szerencsétlen embert, csak azt engedték meg neki, hogy a lakására menjen és ruhát váltson. Hers Beer tele erszényt vett magához, nem azért, hogy magával vigye.

Mikor az utcára értek, kivette az erszényt zsebéből és lopva oda csuszította egy szegény zsidó asszony kezébe s alig hallhatóan suttopta: — Viselje gondját a gyermeknek!

Rég feledés borította Hers Beernek még az emlékét is. Ki törődött azzal, hogy ártatlanul ül a börtön nedves falai közt, ki törődött a Vipera-val? Senki! A föld képe nem változott. A nap sem mozdult ki helyéből, a hold is, meg a csillagok is épp úgy világítottak, mint máskor. A kupolás iskolába, amelyet a Vipera építtetett, de amit nem ütött soha dobra, épp úgy jártak a gyermekek mint azelőtt, a kórház sem változott meg, arra is a Vipera adta a pénzt. Persze titokban. A lapok hasábjait irtak abban az időben egy nagy filantrópról, de ki merete volna sejtetni, hogy a filantróp senki más, mint akit Vipera csúfnévvél illetett a köznép tudatlansága.

A fegyház őrei azt vallották, hogy soha még oly jámbor fegyenc nem volt a kezük alatt, soha még senki oly megadással nem tűrte a sorsát, mint Hers Beer. Ha a beszédje után ítélne az ember, azt hinné, a megtestesült becsület áll előtte. De az arca? Ez az arc rávall a gyilkosra. A talált gyermek gyönyörű haja-

donná fejlődött. Nevelésére bőven tellett abból az erszényből, amelyet a fegyenc a zsidó asszonyra bízott.

Messze vidék legényei jártak a csodájára. A községbeliek meg úgy szerették, mintha vértükből való vér lett volna ez az itt felejtett szegény leány.

Egyik nap délutánján négyes fogat rebogott a falu utcáján át. A tüzesvértü paripákat elegáns férfi hajtotta. Azt mondták birtokot jött vásárolni.

A fogat a községháza előtt megállt s az érkező idegen a tisztelgők sora közt lépett a bíró elé.

Előbb érdektelen dolgok felől kérdezősködött, aztán célzást tett arra, hogy a közbiztonsági viszonyok nem lehetnek kedvezők a faluban; olvasta a híret annak a gyilkosságnak is, amelyik tizenhat év előtt a falu határában történt.

— Ó, uram, — szólt görnyedve a bíró. — Régen történt ez. Szolid, becsületes emberek lakják ezt a falut. Egy volt köztük, egy zsidó, aki megfertőzte a község tiszta levegőjét. Azt is utólrta a törvény sujtó keze. Börtönben sorvasztja elkárhozott életének napjait. Hadd bűnhődjék, nem kár érte...

Az idegen megsokszorozta figyelmét.

— Aztán lássa jó uram! Igyekszünk mi jóvá tenni a hírtünkön ejtett csorbát. A meggyilkolt kis lánykáját úgy őrizzuk mint életünket...

— A leány él? — vágott izgattottan az idegen a bíró szavába.

— Él-e? Az arcára piros színt varázsolt a jó mód. Egy szegény zsidó asszony nevelte fel, uri ruhába járhatja. Honnan veszi a pénzt, azt bizony nem tudom.

— Elhívhatná azt a leányt?

— Ha hivatam, azt hiszem, eljön.

A hajdu elszaladt a leányért, aki ápoló asszonya kíséretében ért a község házára. Valami kimondhatatlan balsejtelem szállta meg a leány szívét. Piros arca halott fehérré változott. Ideges remegés fogta el egész testét.

A leány mereven rászegezte szemét az idegenre. Összerázkódott

és ájultan rogyott a földre. A körülvette állók megborzadva hallották suttozni e szavakat: Fogjátok el! Ó a gyilkos!

— Rebbe, szólt egyik a hallgató böcherek közül, te is egészen megfeledkeztél Hers Beer-ről?

— Ha hallgatsz, okosabban teszed, — válaszolt a Rebbe. — Épp ő róla akartam szólni s ha félbe nem szakítsz, nem kellene most keresnem az összefüggés szálait.

— Beszélj Rebbe, faggatták tanítványai az öreg tudóst.

— Már be is fejezhetem. A gyilkos csakugyan az volt, akit I-tien vezért a leány elé, hogy megszabadítsa a börtönben sinylő Hers Beer-t.

— Persze Hers Beer bosszút állott azokon, akik ellene vallottak, — szólt közbe ismét az egyik böcher.

— A szentéletű soha sem volt bosszuálló. Mikor hazajött falujába, „mizrach“ felé fordította arcát és e szavakat rebegte a Mindenhatóhoz: Áldassék a te Neved, aki szenvedéseket mérsz teremtményeidre, hogy már e földön vezekeljének bűneikért és megtisztult lélekkel álljanak majd mennyei trónusod elé. Hers Beer nem neveztek most már Vipera-nak. Ez volt szenvedése miatt a kárpótlás.

— És a leány, a leány, — türelmetlenkedett újra a böcher, — mi lett a leányból.

— Ej, ej, Jiczchok! Nem várokozható egy másodpercig. Mondtam, hogy gyönyörű hajadonná fejlődött s mert kint, hogy zsidó leány, zsidóhoz is adják nőül. Hers Beer azt mondja, hogy nagy hozományt ad vele. Ha jól tanulsz Jiczchok, még a tied is lehet...

A szegényfolt

Történeli elbeszélés a XIV. századból.

8

Friedberg után héberből: Szántó Zsigmond

Jaj annak az embernek, amidőn a szív és az ész ellentétbe jönnek egymással. Ez a szörnyű harc viaskodott Juszta szívében, amióta a rossz beszédek füléhez jutottak; ő kénytelen volt ezeket a híreket végighallgatni és apja jelenlétében erővel magán és úgy tett, mintha nem is hallotta volna őket. De a bánat és a gyász, amely apja házában uralkodott, segítségére jött; mindenkinek sirt és ő is könnyített olykor szíve bánatán, sűrű könnyezéssel.

A gyászhat eltelével R. Ábrahám kilépett házából, amelyben, mint a fogoly, hét napig tartózkodott, feljött hozzá a szobámba, elküldte a szolgálkat és lezárta mögötte az ajtót. Mindez izgatottá tett.

Akkor elkezdünk beszélgetni. Ő felfedezte előttem mindazokat a beszédeket, amelyeket a nép rólam terjeszt. Ezeket meghallván, nagyon felizgultam s megindultságomban elmondottam mindazokat a dolgokat, amelyek ügyében itt tartózkodom. — Egy óra hosszat társalogtunk négy szemközt és mikor befejeztük, Rabbi Ábrahám sietve leszaladt az emeletről, „örömtelt arccal odahívta Juszta leányát és így szólott:

— Hálát adok az I-tennek; ő sebez és gyógyít. Sajtott az Ur, amidőn gyászt és bánatot hozott reám, de ime: vigasztaló és gyógyító kezét is mutatja nekem. Figyelj ide, leányom és hallgass reám! Ime, a mi vendégünk tisztalelkű az Ur és Izrael szemé előtt, tiszta, mint a ma született gyermek és utjai szentek. Küldetése szent és nagy, mint a Messiásé! Nem szívemből találtam ki ezeket a dolgokat, hanem tiszta meggyőződésből mondom e szavakat — leányom, Készülj tehát, leányom, mert ezt a mai napot nekem rendelte az Ur és hatása te reád is üdvös lesz, nemsokára lejön és megkéri a kezdet s választásodra bizza, hogy felelőse óhajtasz-e lenni és követni őt házába. Ime, ilyenek I-tenünk utjai, mert Ő rendelte az idegen embert házukba, hogy a babilóniai zsidó arisztokrata, a Dávid királyunk házából származó ifjú családi viszonyban kerüljünk.

Bőbeszédében nem is figyelte leányának arcát, aki szemérmességében alig bírta zavarát elrejteni és feleletet be sem várva, visszasietett az emeletre, hogy engem leküldjön leányához. Ekkor azonban a belső harc,

amely a leány kebelében dult, a legmagasabb fokra emelkedett. — Hiszen, ime, tisztázódott, mint a napsugár, becsületesem s az apja maga tanuskodott mellettem, de attól félt, hogy iránta való érzelmeim meg fognak változni. Mert — így gondolkozott, — amíg itt vagyok körükben, egy nekem idegen országban, ahol ismerősöm nincsen, rokonom nincsen kívülük, addig szeretem őket. De vajjon, ha hazámba visszatérek és őt követtem, ott ő lesz az idegen és én leszek otthon ismerősei, rokonai, körében és enyém lesz a dicsőség, a vagyon, a pompa; vajjon megmarad-e akkor is az iránta való szeretetem?

Ezek és hasonló kérdések és kételemek foglalkoztatták lelkét. Pillanatok alatt keményebb lett szíve, készen lemondani lelke vágyáról. Percek alatt beesett az arca, elhalványultak ajkai, eltűntek orcájának rózsái s midőn ujjongó szívvel beléptem szobájába, megriadtam a megváltozott külseje miatt. Nyíltan megmondta, hogy tervem kivihetetlen, nem lehet felelőségem. Erre megkértem, hogy édesapja előtt ne szóljon még, hogy reményem ne dőljön össze egyszerre, apja előtt apránként magyarázza meg elhatározását.

Lesujtva távoztam tőle. — Egyszerre előttem termett R. Ábrahám, Juszta apja, aki előbbem jött, vigarcal, jókedvűen. Iparkodtam zavaromat eltakarni előtte. Szemére hánytam, hogy nem kellett volna a leányt kellő előkészítéssel nélkül megriasztani; azért helyesebb, ha magára hagyjuk, amíg megnyugszik. De a köztünk lefolyt beszélgetésről ne tudjon senki, amíg én nem kérem annak közlésére.

E szavaimmal elhagytam R. Ábrahámot, megparancsoltam szolgáltnak, hogy nyergelje fel lovamat, közben átöltözök, lóra ültem és a lateráni palota felé vettem utamat, hogy utoljára találkozzak a vikáriussal és hogy megtudjam tárgyalásaink végső eredményét, azzal az elhatározással, hogy még aznap elhagyom Rómát.

A lateráni palotába érkezvén, feltűnt nekem az a nagy változás, mely irányomban végbement. A vikárius nem sietett fogadtatásomra, mint ezideig, nem üdvözölt engem fennhangon. Izgatott szívvel állottam az előcsarnokban és amikor meguntam a

várokozást, beküldtem az egyik ajtónál, hogy jelentsen be a főnököknek. De a szolga is késett a választással. Szívem még tele volt a délelőtti jelenettel, ami köztem és az imádott lány, Juszta, között történt. Végre hosszu, türelmetlen várakozás után eszébe jutottam a vikáriusnak és belivettem, de nem a fogadóterembe, hanem az irnokok szobájába. Odaérve, a vikárius se föl nem kelt üdvözlésemre, se nem mozdult a helyéről, hanem ült a puha károsszékekben, — előtte, egy földgömb, melyet ide-oda forgatva, bejegyzett a térképére bizonyos jeleket és kereszteket, mellette az asztalnál ült két szerzetes barát és leírták a bediktált szavakat, olykor rámvetve gunyos tekintetüket.

— Te vagy az, barátom? — szólt hozzám De Orbino, — bizony, jól tetted, hogy eljöttél, éppen akartalak hívni, mert fontos dolgot akarok veled közölni.

Fürkésző szemmel pillantottam rá, majd feleltem:

— Ha oly fontos a dolog, miért várokozattál olyan sokáig és megszegyenítettél engem?

— Nem nekem fontos a dolog, hanem neked... s ezért nem siettem azt veled közölni.

— Hadd lám a dolgot, — feleltem visszafojtott haraggal, amidőn láttam, hogy a pap egészen megváltozott velem szemben. Szokása ellenére, mások jelenlétében fogadott engem, és amikor én álltam, ők kényelmesen ültek székekön; — azt hiszem, az nektek fontosabb lesz, mint nekem s ha ti vonakodtok ezt megérteni, akkor csak magatokra vessétek a következményeket!

— Dühöd nem izgat, — felelte a vikárius gunyolódva; aztán odaszólt társaihoz fölényesen:

— Ez a zsidó büszkélkedik, — vajjon nem-e olyan a büszkeségre, mintha a kakas ül a bakkecskén?

Igy szólt a pap, reám mutatva ujjával, nevetve, mire társai is nagy hahotába törtek ki, úgy, hogy rengott a palota a nevetésüktől.

— Ime, ma utoljára jöttem hozzád, — feleltem haraggal, hogy megköszönjem neked királyom nevében azt a nagy jószágodat és őszinteséget, melyet velem és testvéreimmel szemben tanusítottál, amióta itt vagyok, — különösen ma... Azonban tud meg, hogy nemsokára elérkezik az idő, mikor te is úgy fogsz előttem állni, mint én teelőttem ma, de aztán megtudod, hogy én is viszonzozhatom eljárásonkat...

— Hát még ma utrakelsz? — kérde a vikárius nyugodtan.

— Ugy van.

(Folyt. köv.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

מלמד ת"ה מובהק וירי

צום אינטערעסאנט פאן חומש ורשי תנ"ך ונסיה
עם מפרשים, וועלכער דער אונגארישער אונד
דייטשער שפראכע אין וואָרט אונד שרייבט
מאָכט אונד ווירד צו אייניגען קונדערן אויף-
גענאָמען. רעפּעקטאָנטען וואָללען אירע
פּאַמפּלעטע מיט אונאָכע דעם אלטערס אונד
פּאַמפּלעטען אונד זאָמט ביורעריגעס וויר-
קונגספּרייז איינענערען אן דיא אדרעססע:
Grosz Vilmos, Tokaj.

Apró hirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri
beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből
32 fillér. Allást keresőknek szavankint
13, vas- tagon szedett betűkből 26 fillér.
Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII.,
Sip ucca 10. — Jellegű levelek kettős bor-
ítékban válaszbellyel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZÖNEGY esztendő óta közvetít
házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-
ut 57/b. — Telefon. — Cégnekül
levelezés.

ELŐKÉLO zsidó körökben házasságo-
kat közvetít legdiszkrétebben: —
Schwarcz Gábor, Rákóczi-ut 80.,
fsz. 5. Telefon: J. 378—69.

38 ÉVES talmid-chochom megfelelő
partiet keres. Jelige: »Tov.«

KERESEK oly házitanítót, ki 6 éves
fiamat első elemre tanítsa. Csak-
is kimondott Ben-Tóra jöhet tekin-
tetbe. »Jóré sómájim« jeligére a
kiadóba.

TÖNKREMENT kereskedő ügynöki,
ill. utazói állást vállalna. »Rövid-
áru-divatáru« jeligére.

JÓ, OLCÓS és gyors munkát készit-
tek, levelezőlap hívásra jövök. —
Grosz Dávid cipész, VII., Kazin-
czy-u. 14. (Az új mikve mellett.)

TÓRADISZEKET, teljes, esetleg nem
teljes ezüst felszerelést keres meg-
vételre: Rosenberg Emánuel rabbi,
Debrecen, József királyi herceg-
utca 17.

ALLÁST KERES 25 éves, nős, saj-
chet műmche, jóré sómájim, báál
téfiló ve-kájré, magyar állampol-
gár. Elsőrangú kábólókkal rendel-
kezik. »Sajchet« jelige.

EGYEZER pengővel honorálom, aki
hitközségnél álláshoz juttat köny-
velésben, irodai munkálatokban
járatos, nős egyént. Jelige »Jelle-
mes«.

BÁRMILY állást elvállal azonnalra,
pénzbeszedőt is, főleg textilszak-
mában, ügyes zsidó fiatalember. —
Szíves megkeresést kér: Fodor Gá-
bor, Práter-u. 48. I. 11.

HALLÓ! Elovasni! Figyelem! Közle-
dik a purim! Elsőrendű, kacag-
tató purimspielok, míg a készlet
tart, 1—6 P-ig. 1, 2, 3, 4, 5 sze-
mélyes és 1, 2, 3, 4, 5 felvonáso-
sak. Pénz előre küldendő be. —
Utánvételt nem szállítok. Meg nem
felelőt esérlek. Reich Béla tanító,
Turistvándi, Szatmár m.

KERESEK szigoruan orthodox, önál-
lóan főző szakácsnőt, 30 évesnél
nem idősebbet. Szobalány van. Lö-
winger F. Sándor, Vác.

»MÁZEL und brochó« jeligére levél
van a kiadóban.

100%-os ROKKANT, szombattartó
zsidó ember özvegye vállalna sza-
kácsnői, vagy házvezetőnői állást,
melyhez elsőranguan ért. Révay-u.
10. fszt. 4.

OKLEVELES tanító ajánlkozok vidékre,
polgári és középiskolai tanulók
előkészítésére. Szíves értesítéseket
»Perfekt német és héber« jeligére.

TEXTIL szakmabeli jobb orthodox
házból való fiatalember benősülést
keres vallásos vidéki családnál. —
»Szerény« jeligére.

SZIKVIZGYAR, új berendezéssel, jó-
menetelű, eladó, kedvező fizetési
feltételek mellett. »Párnószó« jeli-
gére a kiadóba.

ÁTUTAZÓKNAK szép nagy utcai
szoba, fürdőszoba és telefontal, —
kedvezményes árban kiadó. Király
utca 43—45. III. 22.

JÓ MEGJELENÉSÜ, jó családból va-
ló fiatalember, volt talmudista, aki
rőfös, divatáru, és cipőszakmában
járatos, állást keres szerény igények-
kel. Esetleg más szakmában is.
Előbbi működéséről jó bizonyítvá-
nyokkal rendelkezik. »Szorgalmas
megbízható« jeligére a kiadóba.

JÓBB családból való, szorgalmas és
megbízható, vallásos fiatalember,
talmudista, aki utóbbi időben, mint
házitanító működött, egyben üzlet-
ben is segített, állást keres. Jó bi-
zonyítványokkal rendelkezik. »Hü-
séges 22« jeligére a kiadóba.

TÖNKREMENT terménykereskedő
keres raktárnoki, vagy melamed ál-
lást, »Talmid-chochom« jelige.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakab
villanyerőre berendezett
sirkőüzemében Debrecen,
Hunyadi-utca 14.

Kundmachung

Wirkungsvolle ורשות in deut-
scher Sprache für jede erdenk-
liche Gelegenheit wie zum
Beispiel **Barmizvo, Chas-
ne** ריה ווייב, Gast-u. Antrittsre-
den verfertige von Fall zu Fall
zu mässigem Preise, unter Dis-
cretion. Honorar von 5 P auf-
wärts, 50 H. Portó recomman-
dirt im voraus erbeten. — Mein
Büro auf **Perek**, Preis: 1.20.

Rabbiner Israel Braun
Budapest, Szövetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával válaszbellyel
mellékelendő. A dróse-ért járó tisztelet-
díj előre küldendő be.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
VI. Próféta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: 1.425—90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Egyházpolitikai törvények revíziója

A hazai orthodoxia felsőházi képviselőjének megválasztása után fel kell figyelünk egy másik felsőházi tag választásával kapcsolatosan megindult mozgalomra, amelynek mozgatói a fehérmezei arisztokraták, kik csak arra adják szavazatukat, aki, az egyházpolitikai törvények revíziójának híve, így olvassuk a napilapokban. Egyházpolitikai törvények alatt értendő tudvalevőleg az állami anyakönyvvezetésen kívül a kötelező polgári házasság, a zsidó-keresztény vegyes házasság, a felekezetenkülség és a recepció. A Fehér vármegyei mozgalom a törvények megváltoztatását célozza, különösen a polgári házasság kötelező voltát akarják megszüntetni. E mozgalomnak bizonyos antiszemita színezete volna az első pillanatban, de lényegében véve nem az, — különösen orthodox-zsidó szempontból nem. Mert igaz ugyan, hogy a mozgalomban van bizonyos foku retrográd törekvés, de arra már megtanított bennünket az utolsó tiz esztendő története, hogy a retrográd irányzat, a reakció, az elközépkoriasítás valójában akkor kezd reánk végzetes lenni, amikor levonja a közgazdasági konzekvenciákat s nemcsak zsidó méltóságokat, hanem a zsidó egzisztenciát teszi lehetetlenné. A mostani lehetetlen gazdasági helyzet mellett, amikor az orthodox közép- és kispolgárok zöme kibírhatalan körülmények között él, egyáltalában hidegen hagy ez a mozgalom mindenkit. Mert Magyarország régi szép hírnevéhez méltó ugyan a zsidó vallás recepciójával kapcsolatos közjogi helyzetünk, de ennek áldását igazán csak gazdasági fellendülés és jólét idejében érezhetjük.

Mai helyzetünkben, amikor a zsidó létfenntartás felé kell minden törekvésünket koncentrálnunk, gazdasági bajainkhoz a zsidó szívósság és ellenállóképesség csökkenése is járul,

amely sok tekintetben eredménye az egyházpolitikai törvényeknek, a zsidó társadalmat átalakító hatásának.

A magyar zsidóság utolsó félszázadának történetirője kétségtelenül meg fogja állapítani, hogy a hazai zsidóság lemorzsolódása, amelynek egyik látható jele az évenkénti négyszáz fővárosi zsidó egyén hitehagyása a kezdetét vette s lendülő iramba szökent a vegyes házasságok kötésének megengedésével. A vegyes házasságok kényelmes és lelkiismereti fordulásokot megszüntető átmenetet jelentettek a teljes beolvadás elősegítésére olyanok számára, akik a formális kitéréstől mindenkor visszariadtak volna. Nincs olyan téritő, mely több zsidó lelket vont volna el a zsidóság köréből, mint az egyházpolitikai törvények egy némelyike. Hoz-

zájárult a zsidó fegyverem meglazuláshoz, megbarátkoztatást létesített a fokozatos, lassu átmenetben megnyilatkozó hitcsere iránt, sok nem-orthodox zsidónak lelki egyensúlyát megzavarta. Ezeknek a körülményeknek hatását látjuk abban, hogy zsidó emberek egy falat kenyéért elhagyják az ősi hitet és a falat kenyéért vívott harcban eldobják maguktól az életet.

Az egyházpolitikai törvények megváltoztatására irányuló mozgalom elé tehát nyugodtan nézhetünk. Ha antiszemita a tendenciája, nem érthet sokat, ha pedig vallási érdekeket akar előmozdítani, akkor bő kell lánia nemsokára, hogy a vallást másnak elnyomásával és gyűlöletével erősíteni nem, legfeljebb kompromittálni lehet.

Bostontól Prágáig

— Egy lengyelországi származású zsidó karrierje —

Ugy hívják: Ábrahám Ratschesky és apja egész biztosan Lengyelországból vándorolt Bostonba. Őt pedig — írják az amerikai lapok — Hoover amerikai elnök követnek nevezte ki Prágába és nem ártott karrierjének az sem, hogy résztvevett az amerikai zsidó filantropikus mozgalmakban; tagja az egyesült zsidó jótékonyági szövetségnek és a báró Hirsch alapítványnak. Elődje a prágai követi méltóságban Lewis Einstein is zsidó volt és nem történt semmi baj, nem omlott össze az Unio, hogy ilyen képviselői vannak. Nincs sok közünk a dologhoz, ez a tény nem fogja sehol sem megjavítani a zsidók helyzetét, még ott sem, ahol ma holnap bakteri állást sem kaphat már a zsidó. Az antiszemiták nem fognak megszűnni

hangoztatni ilyen példák után sem, hogy a zsidó nemzetileg megbízhatatlan, vagy legfeljebb koncedálni fogják, hogy csak a más országokbeli zsidó megbízható. Mégis jól esik gondolnunk ilyen esetekre és olyan hangulat vesz erőt rajtunk, mint amikor, 1000 év előtt, a Kaifá minisztere, Chaszda, hallván, hogy van egy ország, ahol a zsidóság az ország kormányzásában irányító szerepet visz, eltelik örömmel és a megváltás előjelét látja benne. Ha a világ egyik leghatalmasabb állama zsidóval képviselteti magát Európában, akkor talán van rá remény, hogy még Európában is bekövetkezik az idő, amikor nem fogják lesajnálani Amerikát; mert egy Ábrahám, még hozzá Ratschesky, karriert tud csinálni.

Orth. kóser

Emmentáli sajt karikákban 80 kg.-ig és szalagvágással
Viktória kövér sajt 2—2 és fél kilogrammig
Trappista 1—1 és negyed kilogrammig
Dobozos emmentáli gyopár 6 adag; korona 6 adag

állandóan a legjobb minőségben kapható a

Viktória sajtgyárban, Ölbő, Vas m.

Készítményeink a tejtermék-bírálatokon többszörösen első díjjal kitüntetve.
Hechser sajtgyári orth hitközség rabbiságától. Kérjen árajánlatot!